

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za vse leto..... \$6.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto... \$7.00
Za inozemstvo celo leto... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 28. — ŠTEV. 28.

NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 3, 1922. — PETEK, 3. FEBRUARJA, 1922.

VOLUME XXX. — LETNIK XXX.

PRIGETEK VOLITVE ZA NOVEGA PAPEŽA

V ČETRTEK SE JE PRIČELA VOLITEV NOVEGA PAPEŽA. SPLOŠNO MNENJE JE, DA JE TO NAJVAŽNEJŠA PAPEŠKA VOLITEV TEKOM ZADNJIH PETDESET LET.

Rim, Italija, 3. februarja. — Včeraj je pričela papeška volitev h kateri se je zbralo dvainpetdeset kardinalov in a kateri se lahko z gotovostjo trdi, da je ena najvažnejših volitev v zadnjih petdesetih letih. Ta volitev bo odločila, kdo bo naslednik zamrlega papeža Benedikta XV.

Od te volitve bo odvisno, kakšni bodo bodoči odnosi med Vatikanom in Kvirinalom oziroma italijansko državo.

Osem kardinalov je odsotnih. Oba ameriška kardinala, namreč kardinal O'Connell iz Bostona, in kardinal Dougherty iz Philadelphije se nahajata na morju, na poti v Rim. Pravila dovoljujejo, da se zloži pešate na vratih Sikstinske kapele ter da imajo kardinali sedaj svoboden vstop. Če ameriški kardinali tudi ne dosežejo pravčasno, da bi se mogli udeležiti volitev, bojo vendar prisostvovali ceremoniji kronanja.

Odsotnost pa ne preprečuje nobenemu kardinalu, da ne bi mogel biti izvoljen papež. Prihodnih cerkveni glavah bo 261ti papež, ki bo zasedel stolico sv. Petra. — Za izvolitev je potrebna dvotretjinska večina.

Ceremonije so se pričele ob poldnesih zjutraj in sicer s slovesno mašo, kateri je služil kardinal Vannutelli. Monsignor Galli je nato prečital tradicionalen govor — pro eligendo pontifice — ter je pozival volilce — kardinala, naj se ne ozirajo na osebnosti ter naj prosijo Boga za uspešno razsvetljenje.

Nato morajo vsi kardinali prisesti na starodavno prisego, s katero se zavezujejo, da bodo ohranili

CHANDIZEM SE ŠIRI V INDIJI

Nagpur, Indija, 2. februarja. — Tudi v tem mestu so se pojavili simptomi ghandizma, ko je prišel semkaj valeški princ. Bil je v pripravi običajen bojkot, ki je bil deloma tudi zelo uspešen. Po ulicah so se zbrale velike grude ljudi, ki so demonstrirali za neodvisnost Indije. Skoraj vse domače prodajalne so bile zaprte, v znamenje protesta. V evropskem delu mesta pa je bil princ lepo sprejet in prirejene so mu bile velike ovacije.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, zanesljivo in hitro.

Včeraj se bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:

Razpošilja za zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani.

300 kron	\$ 1.20	1,000 kron	\$ 3.80
400 kron	\$ 1.60	5,000 kron	\$ 18.50
500 kron	\$ 2.00	10,000 kron	\$ 36.00

Glasom naredbe ministrstva za pošto in brzočiv v Jugoslaviji je sedaj mogoče tudi nakazovati denar po pošti eninole v dinarjih; za vsake štiri krona bo izplačan en dinar; razmerje med dinarjem in krono ostane torej neizpremenjeno.

Italija in zasedeno ozemlje:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu.

50 lir	\$ 2.90	500 lir	\$ 25.00
100 lir	\$ 5.30	1000 lir	\$ 48.50
300 lir	\$ 15.30		

Nemška Avstrija:

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Adriatische Bank" na Dunaju.

Radi velikih razlik v tečaju izplačujemo sedaj v Avstriji samo ameriške dolarje. Naša pristojbina za vsako posamezno nakazilo do \$10.— znaša 50 centov; od \$10.— do \$50.— po \$1.—; in za večja nakazila po 2 centa od dolarja.

Vrednost dolarja sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne kot nam pošlji denar dospel v roke.

Kot generalni zastopniki "Jadranske Banke" in njenih podružnic imamo najugodnejše in ugodne pogoje, ki bodo velike koristi za vas, ki se ali se bodo posluževali naše banke.

Denar nam je pošlji najbolj po Domestic Money Order, ali po New York Bank Draft.

FRANK SAKNER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York (Advertisement)

Shika nam kaže Indijanca White Eagle iz rodu Siuksov, ki je tudi pesnik. Pred kratkim je prijahal iz Sheridan, Wyo. v Chicago, na razdaljo več kot tisoč milj. White Eagle je gihonera, a izvrsten jahač ter pisatelj indijanskih pesni. Njegova ježa je trajala devet in četrt dni.

RAZVELJAVLJENJE SUHAŠKE POSTAVE

Prizivno sodišče je z 6 proti 4 glasovom razsodilo, da je zloglasna Van Ness postava v New Jersey neustavna.

Trenton, N. J., 2. februarja. — Prizivno sodišče je danes z osmi glasovi proti štirin razveljavilo državno Van Ness prohibicijsko enforcement postavu, ki zaničuje pravico sodniškega postopanja potom porot.

Postava je bila sprejeta v zasedanju zakonodajne leta 1921 in od takrat naprej je bila vir neprestanih in ostrih političnih bojev v državi. Sklep razveljavlja razsodbo najvišjega sodišča pred par meseci, ki je proglasilo, da je ta postava ustavna.

Ta sklep sodišča pušča New Jersey brez državne prohibicijske enforcement postavne in država se je s tem vrnila k statusu kot je obstajal pred sprejemom Van Ness postavne. V onem času se je smatralo New Jersey za najbolj mično ozemlje za prodajalce opojnih pijač, ker niso zvezni prohibicijski agenti izvajali postavne.

Prijatelji prohibicije, med njimi seveda tudi Antisalonka liga in suhi člani zakonodaje ne bodo pustili, da bi se vgnezdile take razmere in zakonodaja, ki ima veliko republikansko večino, bo najbrž spravila skozi novo državno suhaško postavu, ki bo najbrž predstavljala duplikat Volsteadove zvezne postavne in na ta način se bo mogoče tudi izogniti napakam, vsled katerih je bila Van Ness postava sedaj proglašena kot neustavna.

Governor Edwards, ki je znan nasprotnik prohibicije, je izjavil, da je pričakoval nekaj takega, ker je smatral Van Ness postavu vedno za neustavno, ker krši temeljne principije ameriške ustave.

POGODBA MED AMERIKO IN BOLGARIJO.

London, Anglija, 2. februarja. — Neko poročilo iz Sofije nazna-

ITALIJANSKI KABINET JE ODPSTOPI

Odstop kabineta je v tesni zvezi z smrtjo prejšnjega papeža. Vse stranke so zapustile Bonomi-ja.

Rim, Italija, 2. februarja. — Italijanski kabinet je danes resigniral, potem ko se je kritiziralo sprajljivo stališče vlade Bonomi-ja naprta Vatikanu. Prav poseben vzrok resignacije kabineta pa je iskati v razkroju vladne koalicije v parlamentu, kajti klerikalci so zahtevali odzvočenje parlamenta v znak žalosti, čemur pa so protiklerikalci ostro nasprotovali. Če bi se bil Bonomi udal klerikalni stranki, bi mogoče lahko ostal še nadalje v uradu, a tega ni hotel storiti ter rajše resigniral.

Giolitti-ja se smatra možnim naslednikom na mestu ministrskega predsednika in to kljub njegovi napredovani starosti ter večkrat izraženi želji, da se umakne v privatno življenje ter preživi v miru svoje preostale dni.

Rim, Italija, 2. februarja. — Prečitane resignacije od strani ministrskega predsednika Bonomi-ja je sprejela poslanska zbornica z absolutno tišino.

Ministrski predsednik je poklical zbornico k redu ob četrtna štiri ter prečital zapisnik zadnje seje. Nato pa je podal stereotipno izjavo glede resignacije.

Vlada je sklenila odstopiti, ker ne uživa še nadalje zaupanja zbornice.

Več klerikalnih poslancev je vzklonilo.

Kaj pa z nagovorom glede papeža, katerega se je obljubilo? Bonomi ni ničesar odgovoril ter šel naprej svoje izjave.

Socijalist Barotono je nato napadel vlado, katero je dožlil sravnatega boga vspricho težko.

Bonomi se je napotil nato v senat, kjer je istotako prečital svojo resignacijsko izjavo.

nja, da je bolgarski parlament odobril bolgarsko - ameriško pogodbo, katero bo poslal v Washington v svrhu ratifikacije.

RT. REV. BUH UMRL.

Iz Chisholm, Minn. smo dobili danes brzojavno sporočilo, da je umrl Rt. Rev. Joseph Buh, najstarejši slovenski duhovnik v Ameriki in indijanski misijonar. Natančneje poročilo bomo priobčili, ko dobimo potrebne informacije.

SKRIVNOSTEN UMOR KINO RAVNATELJA

W. D. Taylor, ki je nadzoroval produkcijo važnih slik, je bil ustreljen potem, ko je imel razgovor z Miss Normand.

Los Angeles, Cal., 2. febr. — William Desmond Taylor, eden izmed vodilnih ravnateljev slavni Players-Lasky kinematografskih študijev v Hollywood, je bil zavrtno umorjen tekom preteklega večera, ko je sedel za neko mizo v svojem tukajšnjem stanovanju. Njegov morilec, katerega Taylor najbrž ni videl, je oddal en strel od zadaj in žrtev je padla na tla, prestreljena skozi sree. Na pisalni mizi je bil kup kanceliranih čekov, katere je Taylor najbrž preiskoval, ko je bil umorjen. Truplo je našel krog osme danes zjutraj Henry Peavey, črni sluga, ki je poklical sosede in policijo.

Policija domneva, da je bil Taylor ustreljen od nekega prejšnjega slušbenca, s katerim je imel spore radi neklih čekov. To je potrdila Miss Mabel Normand, znana kino-igralka, ki je povedala policiji, da se je včeraj zvečer oglasila na domu Taylorja ter govorila z njim glede neke nove igre. Rekla je, da ji je Taylor tekom pogovora povedal, da ima neke slutnje o bližajoči se nesreči in da se boji tega odpuščenega slušbenca.

Rop najbrž ni bil motiv umora, kajti v žepu Taylorjeve suknje so našli \$78 nedotaknjenih in v hiši ni ničesar zmanjkalo, v kolikor so mogli ugotoviti slušbenec.

Izvedelo se je, da je bil v teku zadnjih osem mesecev dom Taylorja dvakrat oropan in da je bil ravnatelj ob drugi priliki anonimno sporočilo v katerem se je glasilo. Prihodnjije vas bomo dobili.

Po prvem ropu se je pritožil Taylor pri policiji glede odpuščenega slušbenca ter pojasnil pri tem, da je dotični človek ponarenil njegovo ime na nekem čeku. Policija je storila vse potrebne korake, da najde dotičnega človeka.

Cela zadeva je precej skrivnostna, kajti izvedelo se je, da je bila neka igralka pri Taylorju krog enajste ure zvečer, to je pozneje kot domnava policija, da je bil Taylor umorjen.

Detektivi, ki so prvi prišli na lice mesta, so izjavili, da je umrl Taylor naravne smrti in šele neki pogrebnik je našel mesto, kjer je prodrla krogla v telo.

Taylor je bil rojen na Irskem ter bil diplomiran inženir, a se pozneje posvetil gledališki karijeri.

NOVA DELAVSKA POGODBA.

Cleveland, O., 1. februarja. — Zastopniki steklarskih delavcev in zastopniki steklarskih tvornicarjev so podpisali novo pogodbo, glasom katere bodo znižane meze steklarjev za trideset odstotkov. Ta pogodba velja za celo Ameriko. Tovarnarji so najprej zahtevali, da se znižajo delavske meze za 45 odstotkov.

TROCKI SE ZAVZEMA ZA VELIKO RUSKO ARMADO

IZ MOSKVE SE POROČA, DA JE NALETTEL LENIN, KI JE PRIPIROČAL ZMANJSANJE RUSKE ARMADE ZA PETDESET ODPSTOTKOV, NA VELIK ODPOR PRI TROCKIJU.

Berlin, Nemčija, 2. februarja. — Poroča se, da je nastal oster spor med Leninom in Trockijem vsled stališča ameriške vlade, ki vidi potrebo zmanjšanja ruske sovjetske armade.

Stališče Washingtona, ki pravi, da vzdržijo sovjetska Rusija preveliko armado, kakor je to tudi slučaj na Poljskem in v Franciji in da bi bilo treba to armado — zmanjšati, to vprašanje je tvorilo predmet debate v eksekutivnem svetu. Tako naznanjajo poročila, ki so prispela iz Moskve preko Kovna.

Poroča se, da je Lenin predložil v eksekutivnem svetu resolucijo, s katero priporoča zmanjšanje ruske sovjetske armade za 50 odstotkov, da se s tem ugodijo želji Amerike. V največje zaudeženje in presenečenje vseh, pa se je Trockij odločno uprl tej Lenini predlogi, in to z besedami, ki so bile vse prej kot dostojne in na mestu, poudarjajoč, da naj

STAVKA NEMŠKIH ŽELEZNIČARJEV.

Berlin, Nemčija, 2. februarja. — Več tisoč nemških železniških strojnikov, kurjačev, sprevednikov in drugega železniškega osebja je danes zastavkalo, s čemur je bila paralizirana komunikacija po celem severnem delu dežele. Stavka je izbruhnila kljub vladni prepovedi in kljub akciji kabineta, ki je konfisciral stavkarske sklade, predstavljajoče svoto več milijonov mark, naloženih v neki tukajšnji banki. Nekateri voditelji gibanja so bili aretirani.

Položaj je prav posebno resen na Pruskem in Saškem. Južna Nemčija ni prizadeta, kajti železničarji na Bavarskem, Baden-skem in v Vrttembergu niso hoteli stavkati.

Berlin je popolnoma odrezan od sosednje dežele. Vlada si na vse načine prizadeva ustanoviti neke vrste službo s pomočjo prostovoljcev.

Številne vlake so zapustile njih posadke na stranskih postajah tekom noči. Položaj bo še težji, če bodo vsi berlinski občinski delavci, vključno one pouličnih železnice, ki so glasovali za stavko, izvedli svojo pretnjo.

Če prav niso mogli stavkarji prekiniti transportacije v deželi, so vendar železniško službo tako zmedli, da je ogroženo s tem ekonomsko življenje cele Nemčije. Mogoče bodo potegnjeni tudi drugi razredi želez. delavcev proti njih volji v stavko, če se bo iz celega izemilo vprašanje, ali imajo civilni vladni uslužbenec pravico stavkati.

PORTUGALSKI PREDSEDNIK ODPSTOPI.

Lizbona, Portugalska, 1. februarja. — Poroča se, da namerava portugalski predsednik d'Almeida podati svojo ostavko, in sicer ob priliki sestanka novega parlamenta.

Kdor namerava v kratkem vrniti se v domovino, ter ob tej priliki videti lepe kraje ob Atlantskem in Sredozemskem morju, mu priporočamo, da potuje z brzo-parnikom Cunard proge

"CARMANIA".

ki odpluje kot izletni parnik 11. februarja na Reko. Med vožnjo se bo vstavljal v najlepših mestih. Vsi potniki tretjega razreda bodo nastanjeni v kabinah. Cena do Reke \$105.00 ter \$5.00 vojnega davka.

Frank Sakner State Bank.

pomislijo na nevarnosti, katerim bo izpostavljena Rusija, če se ne bo na genovski konferenci dosegel nobenega sporazuma.

Nikar ne varajmo sami sebo ter si ne obetajmo preveč od genovske konference, — je dejal Trockij. — Genova je past, v katero naj zaide Rusija. Ne pozabite, da je Evropa še vedno sovražnica sovjetskega sistema, in presenečenja, ki nas čakajo, niso samo možna, temveč gotova. Jaz resno svarim osrednji eksekutivni svet, naj nikar ne posluša mamljivih sirsinskih glasov Londona in Washingtona.

KINO-GLEDIŠČE V SING-SINGU

Pred celicami na smrt obsojenih nesrečnejev, so pričeli vpriparjati kino-slike.

Ossining, N. Y., 3. februarja. — Da se nekoliko razvedri nesrečnejev, ki so obsojeni na smrt na električnem stolu v Sing Singu, in da dva od teh nekoliko pozabita, če moreta, da bosta čez par ur na onem svetu, je priredilo ravnateljstvo Sing Sing jetnišnice v sredo zvečer na koridorju smrtnih celic kinematografsko predstavo, kateri so prisostvovali na smrt obsojeni kaznjenci. — Teh je sedaj v Sing Singu trinajst.

Med temi kaznjenci, ki so gledali premikajoče se slike, sta bila tudi Floyd Slover in Harry Givner, ki sta bila piščali par ur po predstavi usmrčena. Slika je trajala na platnu približno pol ure.

Predstavljal se je neka komedija, v kateri igra glavno vlogo igralec Lee Morgan. Predno so sliko predstavljal, so jo predložili na platnu vardu Lewis F. Lawesu, cenzorju, ki je dovolil, da se jo predstavlja.

Sliko so reflektirali na belem, okoli pet kvadratnih čevljev velikem platnu. Projektor je daroval jetnišnici Thomas Meighan, kinematografski igralec, operiral pa je ta stroj neki uslužbenec jetnišnice.

Platno so razpeli na koncu hodnika na eni strani, nakar so obsojenci, zaprti v celicah na drugi strani, gledali skozi omrežje vrat sliko. Ko je bila slika doigrana, so pomaknili platno bolj na drugo stran ter pričeli iznova, tako da so videli sliko tudi obsojenec na drugi strani koridorja.

Vseh skupaj je sedaj v Sing Singu sedemindvajset na smrt obsojenih mož, toda štirje od teh, ki so zaprti v starem sloopju, niso videli slik.

ZITA JE ODPOTOVALA NA ZAJ NA MADEIRO.

London, Anglija, 2. februarja. — Bivša avstrijska cesarica Zita je odpotovala danes iz Lizbone proti otoku Madeira, kjer živi njen mož v izgnanstvu. Zita je odšla nedavno s privojenjem antante v Švico, da prisostvuje operaciji svojega bolnega sina.

ROJAKI, NAROČAJTE "SLO- VENSKO-AMERIKANSKI KO- LEDAR".

Te zanimive knjige imamo še malo v zalogi. V nji so najboljše članki za sodobne razmere. Kalendar stane s poštnino vred 40 centov. Vsak, kdor ga je naročil, je bil žnjim zadovoljen. Na delo, dokler je čas.

Slovenic Publishing Company, 82 Cortlandt St., New York City,

Nekoč ponosni principi — sedaj ponižni služabniki.

Poroča Ivan Narodny.

V dnevih carja so prihajali ljudje iz celega sveta v Petrograd da vidijo tega ali onega princea ali velikega kneza ali da stoje na kakem mostu preko Neve, kjer so lahko videli to ali ono kneginjo, ki se je peljala mimo, vsa zavita v kožuvinu.

Seveda, vsi ti ljudje bi nikdar ne priznali, da so prišli tako daleč izključno v namen, da vidijo rusko plemenitaše ali da se poklonijo carju. Vsi bodo brez izjeme izjavili, da jih je mikala Zimska palača in da so se zanimali za misterije ljudske duše. Kljub vsemu temu pa niso stali ti tuji slehri dan v majhnih skupinah pred palačo tega ali onega velikega kneza ter čakali na priliko, da ga vidijo.

Isti ljudje, ki so bili nekoč turisti v Petrogradu in ki so bili zelo zgovorni in razburjeni, če so videli veliko kneginjo Tatjano majo sedaj svoje lastne prince in princesinje, katere se jim je priporočilo kot posebno dobre butlerje ali lakaje. Te prince in princesinje so dobili v hišo enostavno s tem, da so telefonirali v najbližjo posredovalnico za delo ter vprašali za lakaja ali hišno.

To ni dejanski nikako veliko — pretiravaj. V mestu New Yorku, ki je v sedanjih časih Meka nekdanjih ruskih plemenitašev, so številni možiki in ženske, registrirane v delodajalnicah za raznovrstno delo, ki so bili pred par leti ošabni ljubljenci carja, lastniki krasnih palač ter vladarji celih armad odvisnih kmetov.

Ni dolgo časa tega, ko mi je odprl vrata enega onih velikih in prostornih apartamentov na Park Avenue neki častitljiv, sivolas butler, — a boljše je, če napravim iz tega dogodka malo zgodbe.

Par let pred vojno, ko sem bil polkovnik nekega polka, sem dobil naenkrat povelje, naj spravim svoje kazake na paradno polje pred trdnjavo Petropavlovsk. Moj polk je bil eden izmed številnih tako počaščenih. Ko je bilo parade konce, je car poklical polkovnika, da jim čestita.

Ko smo stali pred carjem, sem zapazil z velikim presenečenjem mladega princea Olinova, ki je stal v drugi vrsti častnikov za carjem. Pred kratkim je bil postal polnoleten in povesti o njegovih pustolovstvih so krožile od enega konca carstva do drugega. Njegova velika palača v Petrogradu je postala središče hrupne veselosti in ekstravagance.

Importiral je gledališke družbe iz Pariza, ki so nastopale na njegovem privatnem domu in glasilo se je, da je pobegnil z neko mlado veliko kneginjo, od katere se je ločil šele potem, ko so mu zapretili, da bo poslan v Sibirijo in da se bo konfisciralo njegovo premoženje. Naenkrat pa je bil zopet deležen carjeve milosti. — Bil je dober vojak ter je hitro napredoval. Bil je eden najmlajših generalov v armadi ter je izvajal veliko moč na dvoru kot zastopnik one vojaške stranke, ki je ne prestanto pozivljala carja, naj se posluži najbolj samovoljnih metod v postopanju z nezadovoljnimi v deželi.

V vojni je bil poveljnik kozakov ter bil ranjen pri Tannenbergu. Nato je postal vojaški profesor Petrograda ter bil znan zaradi svoje ostriosti, s katero je kaznoval kršitelje vojaške discipline, čeprav je sam najbolj kršil svoje lastne predpise.

Zadnjičkrat sem ga videl pred vojno, ko je postal general in ko je bila pred njegovo palačo vedro na straži cela kompanija vojakov, kajti neprestano se je bal zavratnega umora kot vsi člani vojaške stranke, ki so skušali vladati s krvjo in železom.

Ko je oni častitljivi, prebogod osiveli butler odprl vrata mojega prijatelja na Park Ave. katerega sem obiskal, sem ga spoznal na prvi pogled. Nehote sem dvignil roko, da ga vojaški pozdravim, kajti sivi, molčeči butler pred menoj ni bil nikdo drugi kot veseli in ponosni ruski aristokrat, vsemogočni general na ruskem dvoru, — prince Olinov.

On me je spoznal šele, ko sem si opomogel od svojega presenečenja ter mu povedal, kdo da sem. Tedaj pa se je vzravnil, kot da je prišlo nazaj nekaj starega bitja v njega in za trenutek ni bil več strežaj, temveč "njegova vi-

sokost, povejujoči general". V naslednjem trenutku pa se je nasmešnil ter dejal: — To je vojna sreča. — in ničesar drugega.

Jaz nisem razkril svojemu prijatelju identitete njegovega strežaja, kajti spoznal sem, da se mu niti ne sanja, da ima za vratarja princea, ki bi se lahko poročil s to ali ono veliko kneginjo. V odgovor na moja vprašanja pa je rekel moj prijatelj:

— Da, moj novi mož je zelo uspešen služabnik. Dobil sem ga potem agenture, koje specialiteta so posebno dobri služabniki.

V New Yorku je nadaljni ruski general, katerega bi danes komaj spoznali njegovi prejšnji častniki. Najbolj bi se spominjali ranj radi velike odločnosti, s katero je povedel svojo divizijo proti Hindenburgu na fronti pri Dvinsku. Nekateri bi se brez dvoma spomnili tudi njegove očarljive žene, ki je bila neka princesinja s Krima ter ena najbolj krasnih žensk v palačah ob Jelagin Ostrovu.

Ta mož je general Lodiženski. Pridružil se je Kornilovu v uspešni opoziciji slednjega proti Kerenskiju ter moral pobegniti. Posrečilo se mu je spraviti tudi ženo iz Moskve in prišel je končno v New York.

Skorzi različne štadije težkih časov in pomanjkanja se je povzpел general Lodiženski do dostojanstva lastnika modne trgovine, kjer prodaja klobuke, katere dela njegova plemenita žena. — To se el olepi klobuki, kajti vsak posamezni ima svojo individualnost. Prejšnji general pravi: — Ta odlična karakteristika, kot jo imenujete, je spomin moje žene na ruske bele noči, izražen v trakovih in okrasih, mesto v smehu in žvenketu krugalov na saneh. Ženske ljubijo te klobuke, katere so kupile od teh nekdanjih ljubljencev carja. Z večjim zadovoljstvom pa bi rosile te klobuke, če bi vedele, da so jih izdelale roke ženske, ki je bila družabnica carjevih hčera ter gospodinja v eni najkrasnejših belih palač na aristokratskem Jelagin Ostrovu.

Romantika, komedija in tragedija, vse je spojeno v teh nekoč ošabnih princih, princesah in — manjših plemenitaših, ki so bili nekoč tako bogati in brezskrbni in ki so našli sedaj pribežališče v Združenih državah. Tukaj so zaposleni kot razkladači v pristanišču, hišniki, sobarice in nekateri med njimi tudi v uradih kot manjše pisarniške moči.

Pred nedavnim časom sta se dve deklici, ki sta se vozili navzdol v vzpenjači nekega velikega poslopja v dolinem New Yorku, slučajno ozrli druga drugo v obraz. Oči obeh so se srečale in obe sta se stresli, kot zadeti od električnega toka. Oči so vpraševale v nemem presenečenju, a so bile prepričane.

V prtiličju sta skupaj zapustili vzpenjačo. Ko so se ljudje razšli, sta pričeli govoriti: — Ali je mogoče... Gotovo se motim... Vi niste... Druga pa je rekla: — Da, jaz sem. Ali je mogoče, da ste vi... Objeli sta se, v veliko veselje ljudi, ki so neprestano prihajali in odhajali.

Nekoliko sta se zjokali, a ničesar govorili, dokler nista prišli ven na cesto. Čul sem o tem sestanku pozneje iz ust obeh. Ena je bila grofica Beklenov, kateri je dal car na njen dvajseti rojstni dan čast polkovnika dvajsetega huzarskega polka. Njen oče, grof, je bil eden največjih posestnikov v Ukralu. Njegov oče, to je njen stari oče, je imel pet tisoč tlačanov. — Njen krasni dom na Morskaj, c. ni najlepši cest v Petrogradu, je bil pozorišče neštetihih slavnih prireditvev in njena mati je bila intimna prijateljica carice.

V oni pomembni noči, ko je bil veliki knez Nikolaj pozvan v carjev glavni stan, kjer je izvedel, da je izgubil vrhovno poveljstvo ter da je poslan v Kavkaz, je prihitel veliki knez Nikolaj na dom grofa Beklenova ter našel ralo grofice samo doma. Izročil ji je gotova sporočila na svoje brate in druge velike kneze, katere je pozval, naj vplivajo na carja, da bi izpremenil svoj sklep.

Mala grofica se je zavzela za Nikolaja celo pri carici, a vse za-

man. Bil je poslan na jug in oni, ki so snovali padec carstva, so — zmagali, kajti to je bil prvi korak tragičnih razvojev, ki so hitro sledili drug drugemu.

Mala grofica je našla s svojim očetom in materjo in vsi se nahajajo sedaj v New Yorku. Grofica je postala stenografinja in zasluži po petdeset dolarjev na teden dočim dobiva njen oče po trideset dolarjev kot vratar v neki banki.

Druga stenografinja je živeča v sosednji palači na Morskaj v Petrogradu. Ona je princesinja Gurka iz onih starih časov, čeprav je poteklo šele šest let izza onih dni. Ona in Olga, "mala grofica", nista bili prijateljici, čeprav sta živeli v sosednjih palačah.

Prince Gurka, oče princesinje in grof Beklenov, sta se zapletla v neko dvorno intrigo pod carjem Aleksandrom ter sta postala pri tem huda sovražnika. Tukaj v New Yorku pa sta deklici seveda takoj pozabili na nekdanje sovražništvo. Sedaj sta zopet sosedji, a prijateljici, ne pa sovražnici.

Je pa še neki nadaljni, ki je živl nekoč na Morskaja cesti, v eni onih krasnih palač, pred katerimi je stal tuje poln spoštovanja.

Ta mož je prince Sergej Olenki, ki je bil znana osebnost v spremstvu carja. Prince Sergej je bil nekaj časa vojaški guverner Petrograda. V tej lastnosti si je pridobil veliko sovražnikov, kajti tajna policija glavnega mesta je bila podrejena njemu. Povzročal je padec ministrov, izgon lepih žensk, kojih čare je smatral za pogubonske za svoje častnike in razen tega je dal aretirati dosti mogočnih mož, katere je smatral agitatorjem proti miru svojih gosposdarjev Romanovičev.

Prince Sergej je bil neizmerno bogat, eden najbogatejših ruskih princiev. Imel je obširna posestva v Sibiriji in severni Rusiji. Na svojih sibirskih zemljiščih je — zgradil poslopja, ki so služila kot prenočišča za četa, ki so vodile oddelke kaznjencev v sibirske rudnike.

Dočim se je smatralo Sergija absolutno neusmiljenim napramnim, katero je smatral nevarnim za svojega carja, je bil čudno človekoljuben v drugem oziru. Nekega dijaka moskovskega vseučilišča je poslal v Sibirijo, a je iz svojega lastnega žepa pošiljal starišem dijaka mesečno podporo, katero je preje dijak zaslužil s pisateljevanjem.

Na svojem sibirskem posestvu je imel veliko služabnikov, ki so stregli vojakom in kaznjencem. Na poti v Sibirijo, z najboljšo jedjo in pijačo. Vlada je dajala le piete racije, a on je iz svojega lastnega žepa prirejal kaznjencem cele bankete.

Ko so kaznjenci naslednjega jutra zapustili postajo, je dobil vsak na pot vrečo polno izbranih jedil ter nekaj skrbno cenzuriranih knjig, dar "krvnika". Prince Sergej je rekel v pojasnilo te čudne svoje dobrotelosti:

— Jaz vedno čutim kot svojo osebo nesrečo, da moram kaznovati in odstraniti moža samega v namen, da odpravim strup, katerega širijo ti nezadovoljniki. Jaz sovražim le strup, ne pa svojega sočloveka.

Prince Sergej, lastnik takega bogastva, da ga sploh ni mogel oediti in take moči in takega ugleda, da ga ni bilo mogoče premčiti, je sedaj čestni pometav v nekem ameriškem mestu na srednjem zapadu. Tekom preteklega poletja je delal na neki farmi. — Njegova žena je umrla tekom njegovih poskusov, da jo dobi varno iz Rusije, in njegov edini sin je bil ubit, ko so kadeti branili Zimsko palačo proti boljševikom ob času, ko je Kerenski pobegnil iz glavnega mesta.

Prince Sergej mi je pisal pred nekaj tedni:

— Imel sem največje privatno knjižnico v stari Rusiji, a vendar ne vem dosti o literaturi, da bi pisal za svoj vsakdanji kruh. Plačal sem 70.000 rubljev, da so postavili krasne orglje v mojo palačo, a vendar ne znam toliko igrati, da bi si s takim igranjem služil svoj kruh. Povedel sem divizijo zmagovalno v bitko, a sedaj ni nikakih bojev več. Poveljeval sem deset tisočim kmetom na svojih posestvih. — a sedaj si moram služiti kruh prav tako kot so si ga morali ti kmetje, namreč z delom svojih rok.

Številni ameriški potniki, ki so se mudili v Petrogradu pred osmimi leti, se bodo spominjali gostoljubnosti, katero je nudila vsakemu tuju v mestu grofica Marija Kalinina, žena carjevega jutrišnjega ministra. Grof in grofica sta imela 40.000 akrov zemlje na Litvinskem, kjer je pred eno generacijo ali dvema na tisoč in tisoč tlačanov delalo za družino grofov Kalinina. Dom grofa Kalinine je bil shajališče najbolj "sijajne" ruske družbe in prostor za sestanke vseh onih, ki so se zanimali za umetnost in literaturo.

Sedaj pa stanuje grofica v ponižnem študiju na zapadni deseti ulici v New Yorku, kjer slika lepe vaze ter izdeluje čipke za one, ki jih hočejo kupiti ter s tem prispevati k vzdržanju njenega šestletnega sina Cirila. Grof je bil umorjen na svojih litvinskih posestvih, kamor se je družina umaknila, ko je padel Kerenski.

Oni, ki poznajo zgodovino Romanovičev, se bodo spomnili, da je bil vsak Romanovič prijatelj načelnika Viazemski družine. — Od očeta na sina so se Romanoviči vedno zanašali v časih nevarnosti na družino Viazemskih. Prvotni prince Viazemski je bil glavni podpiratelj Mihaela Romanoviča, ki je bil leta 1613 kronan carjem, prvi iz hiše Romanovcev.

Družina Viazemskih je veliko starejša kot ona Romanovcev, kajti ona sega nazaj v one legendarne čase, iz katerih citira nvo zgodovina iztočne Evrope. Skozi stoletja je imela ta družina bogate zlate rudnike in gozdove.

Sedanjí prince je bil gardni častnik, ko je car izgubil prestol. On ni hotel podpirati Kerenskija, ter se je umaknil na svoja posestva. Še predno so nastopili boljševiki, je bil prisiljen pobegniti v Ameriko. V Ameriki je spoznal da je boj za vsakdanji kruh težak a na drugi strani tudi ni hotel sprejeti podpore številnih prijateljev, ki so ga poznali že v Rusiji ali drugih, ki so poznali moč in velikost družine Viazemskih.

Angleški je znal dobro ter bit

poleg tega tudi nadarjen godbenik. Nobenega prostora pa ni bilo za novega učitelja godbe, ki nima nikake klijentele.

Danes potuje prince Viazemski, načelnik najbolj aristokratske izmed starih ruskih aristokratskih družin, eden najbolj odličnih gardnih častnikov, po prašnih cestah južnih držav ter prepeva svoje ruske narodne pesmi in pleše ruske narodne ples pred poslušati ga ter prispevati z vsako množico, ki je pripravljena im denarnim darom. Tudi on mu pogosto piše in svoje pismo zaključí vedno na naslednji način:

— Preveč veselo je biti živ, da bi se človek vznemirjal radi pomanjkanja.

Tukaj je tudi princesinja Anastazija Suvorina, koje oče je poklonil Rusiji najlepše gledališče, kar jih ima. Njen salon v Petrogradu je bil vedno odprt onim, ki ljubijo gledališče.

Eden zadnjih ameriških gostov, katere je zabavala Suvorina v svojem salonu pred izbruhom vojne, je bil Robert W. Chandler, — slavní ameriški umetnik. Prvi prijatelj, katerega je našla, ko je dospela v Ameriko, brez denarja, ki je tako neobhodno potreben za tuja v tej deželi, pa je bil isti Robert Chandler. Našel jo je zapuščenjo in brez pomoči.

Z majhno pomočjo, ki pomenja za rusko plenkinjo toliko, je našla princesinja Anastazija pot k boljši sreči kot pa je bila usojena drugim, o katerih sem pripovedoval v tem članku. Za vsakega posameznega, ki je bil deležen sreče kot princesinja Anastazija, pa jih je sto, ki so bili nekoč ponosni in neugnani ljubljenci carja, ki pa se morajo sedaj potikati krog posredovalnih agentur ter sprejemati službe, ki so vse prej kot primerne njih stanni in vzgoji, ki pa pomenjajo zanje življenje in obstanek.

Res, strašna je bila usoda, ki je zadela najbolj ponosne člane ruske aristokracije, a priznati je treba, da pranašajo povečini udarce usode pogumno, kot se spodobí značajnim ljudem.

Ceste za motorna vozila.

V Londonu se je pred kratkim vršila konferenca, ki se je bavila z reševanjem vprašanja o cestah. Udeležniki konference so se zavzemali za to, da bi se vsa večja angleška mesta zvezala posredstvom cest, ki bi služile izključno prometu za motorna vozila. Take ceste bi bile zgrajene iz betona. Prvi načrt predvideva spoj Manchesterja z Liverpoolom. Ako se poizkus obnese, se bodo dale ceste zgraditi na vsem ozemlju angleške države.

Odnosaji med Italijo in Rusijo.

Iz Rima poročajo: Pri posvetovanjih o vzpostavitvi političnih odnošajev z Rusijo, ki so se vršila v odseku za zunanje posle, sta izjavila ministrski predsednik Bonomi in minister zunanjih poslov Delfa Torretta, da načeloma nista zoper vzpostavitev odnošajev, ako se bodo čuvali italijanski interesi in ohrani italijanska vlada popolno akcijsko svobodo.

Gompers zavrnil železniško rzsodišče.

Predsednik Ameriške delavske federacije je povedal Hooperju Delavskega sveta, da bi izvedenje tega načrta obnovilo barbarske razmere v Združenih državah.

Vprašanje uravnave železniških delavskih sporov je dovelo do živahnega spopada med predsednikom Ameriške delavske federacije, Samuelom Gompersom ter Ben Hooperjem, podpredsednikom in javnim članom železničarskega delavskega sveta Združenih držav tekom ponedeljske teje letne konvencije National Civic Federation v hotelu Astor v New Yorku.

V odgovor na izjavo Mr. Hooperja, da bo moral imeti kompetenten tribunal pravico, da uravna železniške spore in da bi se moralo rzsodišče tega sodišča s silo izvesti s pomočjo primernih kazni, je predsednik Gompers rekel, da se ne bo organiziralo delavstvo nikdar podvrlo takemu predlogu, ki bi uveljavil prisilno delo "kot povratek k barbarskim razmeram".

Mr. Hooper je rekel nato, da ni njegov namen razpravljati o delavskemu gibanju kot takem ali o Gompersu, da pa je v delavskem gibanju preveč radikalcev.

— Edina praktična, uspešna in pravična metoda, katero more uveljaviti vlada za urnavavo železniških delavskih sporov, — je rekel, — je uravnava potom kompetentnega tribunala ali rzsodišča. Hočem opozoriti le na en slučaj, v katerem je en razred uslužbencev na neki železnici v Texasu dejanski zastavkal pretekega oktobra. Če ni to edina primera, v kateri so uslužbeni kedaj kršili sklep sveta, potem je moj spomin pomankljiv. Slučaji, v katerih so uslužbeni omalovaževali sklepe sveta, so preveč številni, da bi se jih omenjalo. Ponavadi se bilo opaziti te kršitve na majhnih, drugovrstnih železnicah. Skoro vse velike železnice so pokazale resno voljo, da sodelujejo s svetom. Rečem, da skoro vse. Če bi kongres Združenih držav poveril železniškemu delavskemu svetu polnomoč, da si s silo izvede svoje sklepe, potem bi ne bilo nobene železnice v Združenih državah, katere bi se ne moglo prisiliti, da se na mestu pokori sklepom železniškega sveta.

— Transportacijska postava ne bo nikdar razveljavljena. Storila je že dosti dobrega pri zopetni uravnavi dežele. Preprečila je železniške stavke skozi dve leti. Uravnala je 1222 sporov vsake vrste. Če se vzame vpoštev različne spore glede plač in delavskih pogojev na različnih železnicah kot ločene slučaje, potem je rešil svet v teku dva in dvajset mesecev 6678 sporov med železniciami in njih uslužbenci. Dežela se ne bo nikdar več vrnila k sistemu, ki nima nobenega rzsodišča za urnavavo železniških delavskih sporov.

Glede nezmožnosti železniškega sveta, da izvede svojo nalogo v sedanjem času, je rekel Mr. Hooper:

— Sklep sveta je edinole odvisen od javnega mnenja z ozirom na izvedenje. Po uvedeni preiskavi lahko najde svet, da se je njegov sklep kršilo ter lahko pokaže s prstom: na kršilca. Kršilec pa lahko nato pokaže svetu osle. Najti je številne načine, kako lahko železnice kršijo sklepe sveta, namreč zastavskati.

— V splošnem govoreno, — je nadaljeval, — se je zamislilo dosedaj le dva načrta, kako uravnati železniške delavske spore, — namreč potom ekonomske vojne, eo je stavke in potom uravnave. Namenoma sem izpustil take pripomočke kot posredovanje, prostovoljno razsoje in drugo. Razlika med stavko in urnavavo je razlika med silo in postavo.

— Stavka je industrijalna vojna. Ona nosi več znakov vojaškega konflikta. Uničuje bogastvo, troši delo, razorganizira industrijo, zavlačuja napredek ter povzroča trpijenja neprizadetim. Dočim se železnice in njih uslužbenci bore med seboj, opustošijo celo okolico.

V svojem odgovoru je rekel Mr. Gompers povsem pravilno, da se železnice ne obratuje edino v javno korist, temveč predvsem za privaten dobiček. Uslužbeni železnice so v službi teh monopolističnih tvrdk, — je rekel. — Oni niso v službi vlade in pogoje, pod katerimi delajo je treba upoštevati s tega stališča in vidika.

— Drznem si dati izraza mnemu, — je nadaljeval, — da mora biti blagostanje, napredek in trajnost Združenih držav odvisna od prostosti ter principijev demokracije.

— Z ozirom na predlagano rzsodišče je rekel Gompers:

— Če naj bo prisilno delo, plačilo in delavski pogoji, določeni od vlade, sredstvo za zaposlenje delavstva, potem ne pomenja to nikakega novega ideala. Prav tako bi lahko skušali zamoriti hrepenenje po boljših razmerah v tem ali onem stan: ali sloju. Vsed tega vam rečem, da ne morete gotovemu de'u naroda Združenih držav vsiliti prisilnega dela, dočim bi pustili druge dele proste. Če bo prišlo do prisilnega dela, ga bomo skušali vsiliti vsem.

— Jaz ne vem, koga je imel v mislih, — je rekel Gompers ter se obrnil proti Hooperju, — ko je govoril o radikalnih in konservativnih voditeljih, kajti jaz vam hočem povedati, da se mene in moje tovaršje v delavskem gibanju opisuje od strani nekaterih patriotov kot najbolj radikalne, od strani radikalcev pa kot najbolj reakcionarne in konservativne.

Gompers je rekel, da se bori ameriško delavsko gibanje proti radikalni propagandi in radikalnemu gibanju, nakar je dostavil: — Naj se nikdo ne vrne nazaj k normalnosti do takega obsega, da bo mislil, da smo popolnoma varni tukaj. Vdilo se je propagando, da se uniči ameriško republiko ter Ameriško delavsko federacijo kot predpogoj tega. Te propagande pa se ne vodi le iz Rusije, temveč tudi iz ostalih delov sveta.

Po omenitvi dejstva, da je v Ameriki pet milijonov delavcev nezaposlenih je rekel Gompers:

— Kje smo čuli kako besedo o konstruktivni politiki, da se ne odpomore temu položaju. Če ne morejo možiki in ženske, voljni in zmorni dela, najti dela, da vzdržijo sebe ter ene, ki so odvisni od njih, potem je dobro, da razmislimo o tem ter se vprašamo: — Kam plovemo?

Napad na delavce, katere se dolži propagande, se obrača predvsem proti dvem pangam industrije, — proti železničarjem in premogarnjari. Premogarnji so delali po manj kot štiri dni na teden v kateremkoli delu dežele in dobivali so po \$1.40 ali \$1.50 za to no premoza, katerega se je prodajalo konsumentom po petnajst dolarjev. Jaz vprašam, če je splošno znano, da so železniški manaerji pripisali stroškom dela na železnicah celih tisoč in dvjesto petdeset milijonov več kot so dejanski plačali svojim uslužbencem.

Konec svojih izjavanj je rekel Gompers, da se je ustvarilo v občinstvu predsodek proti delavstvu in sicer s pomočjo lažnjive propagande plačanih agentov velekapitala.

Pametno gospodarstvo Bolgarije.

Pravijo, da je Bolgarija edina država v Evropi, ki se je prva opomogla iz vojne. Tam se vedno kroži tudi sreben lev (bolgarski denar, kot v Ameriki dolar) in Bolgari še niso tiskali novih bankovcev radi vzdrževanja ravnotežja v državnem proračunu. Povsod je opazati varčnost in pametno gospodarstvo. Vse to je z veseljem pozdraviti in to tembolj, ker si večina bolgarskega naroda odkrito prizadeva stopiti z Jugoslavijo v čim ožjo zvezo. Dal Bog, da se to kmalu uresniči, predno bo prepozno!

